

Kitap Değerlendirmesi

İnternetimizi Geri Almanın Yolu – Platformdan Kaçış

Geert Lovink, 2023, İletişim Yayınları, 240.

Enes Parlak¹

Christian Fuchs (2014), sosyal medyanın tüm dünyaya yayılması sonucunda sosyal medya şirketlerinin ekonomik etkinliklerinin çok büyüdüğünü, şirketlerin kullanıcılarının bilgilerini depoladığını ve büyük bir güç haline geldiğini belirtmekte, bu sebeple de sosyal medyanın kamusal alana zarar verdiğini söyleyerek sosyal medyaya temkinli bir bakış açısı sunmaktadır. İnternetimizi Geri Almanın Yolu – Platformdan Kaçış, Fuchs'un bu temkinli bakışını daha da ileriye taşıyarak sosyal medyayı ve sosyal medya şirketlerini hedef tahtasına koymaktadır. Sosyal medya, artık internetin yerine anılmakta, internet kelimesini fethetmiş bulunmaktadır. Kitapta sosyal medya siteleri “platform” olarak nitelendirilmekte, platformdan kaçışla büyük sosyal medya sitelerinden (Facebook, Twitter vb.) kaçışın neden zorunlu olduğu irdelenmektedir. Kitap, kendi deyişiyle “platformların” toplumdaki etki gücünü gösterme ve buna karşı

¹ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Doktora Öğrencisi, İstanbul/Türkiye.

e-mail: enesparlak@outlook.com, ORCID: 0000-0001-9659-8227.

Doi: [10.5281/zenodo.10897870](https://doi.org/10.5281/zenodo.10897870)

Geliş Tarihi: 29 Ekim 2023
Received: 29 October 2023

Kabul Tarihi:03 Aralık 2023
Accepted:03 December 2023

Bu makaleye atıf için/ To cite this article:Parlak, E. (2023). Kitap Değerlendirmesi. İnternetimizi Geri Almanın Yolu – Platformdan Kaçış. Geert Lovink. *Politik Psikoloji Dergisi*, 3(2), 69-72.

yapılabilecekleri sunma konusunda çok farklı ve detaylı bakış açıları içermektedir.

Kitap; giriş, sonuç ve bu iki bölüm arasındaki sekiz bölümden oluşmaktadır. Kitabın giriş bölümünde internet ve sosyal medya ile geldiği var sayılan aydınlanmanın eleştirisi yapılarak konuya bir ön giriş yapılmakta, sonraki bölümlerde bu eleştiri farklı konu ve bakış açılarıyla genişletilmektedir. Aydınlanma eleştirisi, sosyal medyanın 2000lerin başında insanlığın hayatını, iletişimi kolaylaştırıp, merkeziyetçiliği bitirerek siyasi, ekonomik, sosyal hayatın âdemi merkeziyetçi bir hal alma vaadine karşılık bunun tam tersi istikamette sonuçlar doğurarak dünyanın hiç olmadığı kadar merkeziyetçi bir hale gelmesi ve insanların aralarındaki iletişimin azalmasına sebep olmasıdır. George Orwell (1945), ABD'nin Japonya'ya attığı atom bombalarının hemen ardından Tribune dergisinde yayınlanan *You and the Atomic Bomb* yazısını kaleme alır. Orwell, yazısında hakim silahtan bahsederek hakim silahın toplumun ulaşabileceği bir silah olduğu dönemlerde toplum güçlü iken hakim silahın ulaşılması zor olduğu dönemlerde ibrenin despotizme döneceğini belirtir. Kitabın da yakındığı, eleştirdiği nokta tam olarak budur. Sosyal medya bir devrim aracı olarak görülürken iktidar sahiplerinin en büyük iktidar aracı olmuştur. Sosyal medyanın, akademik yazımlarda hala daha bir devrim aracı görülmesi, Arap Baharı gibi eylemlerle adeta ilahlaştırılması, onsuz bir hayal tahayyül edilememesi düşünüldüğünde kitap 21. Yüzyılın genel geçer gördüğü bilgilere adeta bir baş kaldırı niteliğindedir.

Kitapta birçok açıdan platform eleştirileri yapılmaktadır. Bunlardan ilki, Covid-19 pandemisiyle hayatımıza giren ve bir anda normalimiz haline gelen zoom görüşmeleri ve uzaktan çalışma tarzıdır. Bu yaşam tarzını sanal bir hapisaneyeye benzeterek bilgisayarın karşısında kendi profilini yaratmakla meşgul, kameradan gözünü ayıramayan hem işçi hem de mahkum betimlemesi oluşturmaktadır. Bununla birlikte evden çalışma tarzının özel hayat ve kamusal hayat arasındaki köprüyü kaldırdığını, mahremi yıktığını belirterek bu durumu eleştirmektedir. Bu eleştirileri yaparken de farklı araştırmacılara ve kişilere atıflarda bulunmakta, onlardan yararlanmaktadır. Farklı bir eleştirisi ise platformdaki insanların binlerce, on binlerce takipçisi (platform lügatı ile arkadaş) olmakla birlikte insanların artık hiç olmadığı kadar yalnız olduğunu, bu yalnızlığın insanda psikolojik olarak kötü etkiler bıraktığını söylemektedir. Bu eleştirileri yaparken de sorumlu olarak platformları tutmaktadır. Platformlar, dev reklam şirketleridir ve kullanıcıların platformdan çıkmaması, sürekli vakit geçirmesi için elinden geleni yapmaktadır. Platformların insanları sürekli platformda tutması ise insanları adeta hipnoz etmesiyle mümkün olmaktadır. İnsanlar, platformlarda ne tükettiğini bilmeden sadece tüketecek canlılara dönüşmüşlerdir. İnsanlar platformları kullandıklarını düşünürler ancak durum tam tersidir: Platformlar insanları kullanır.

Platformlar hakkında eleştiriler yapıp “düşman” algısı oturtulurken kitabın temelini oluşturan bir soru meydana gelir: Evet platformlar mahremimize, psikolojimize, toplumumuza düşmanlardır ve bundan kurtulmamız gerekir. Peki nasıl? Kitap, platformları eleştirip düşmanlaştırmasının yanında bu soruya da cevap aramakta, çeşitli yollar sunmaktadır. Öncelikle söylemek gerekir ki kitapta internete, sosyal medyaya karşı bir düşmanlık bulunmamaktadır. Düşmanlık sadece platformlara, dev şirketlere, toplumu soktukları kalıplardır. Kitapta interneti, sosyal medyayı kapatmak değil onu dönüştürmek teklif edilmekte, sosyal medyaya düşmanca bir tavır bulunmamaktadır. Hatta bunun tam aksine kitap, internete ve sosyal medyaya karşı duyulan bir aşkı temsil etmekte, içindeki öfke ise onun elinden alınmasına yönelmektedir. Peki ne yapılabilir? Kitap, öncelikle platformdan direkt bir kaçışı değil kademeli kaçışı savunmaktadır. Kaçış için platformların etkinlik gücü kullanılmalı, örgütlenmeli, farkındalıklar oluşturulmalıdır. Beyin fırtınaları, konferanslar düzenlenmeli, platformların sahip oldukları internet bilgi alt yapıları sorgulanmalıdır. Platformdan çıkış bunlardan sonra gerçekleşmelidir. Platformların yerini ise âdemi merkezîyetçi, açık kodlu, daha minimal sitelerin doldurması, bir daha böyle bir gücün oluşmaması için de bütün mekanizmaların oluşturulması gerektiği belirtilmektedir.

Kitapta platformların etki güçlerinin ne kadar fazla olduğu, neler yaptığı ve yapabileceği etraflıca tartışılmakla birlikte platformlardan kurtulmak için yine platformların kullanılması gerektiği belirtilmektedir. Bu ise, “Bu kadar güçlü bir mekanizmayı kullanarak ondan kurtulunabilir mi?” sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Platformlar bu kadar güçlü, bilgilerimize bu kadar hakim iken onları onların silahıyla bitirmek acaba mümkün müdür? Kitapta, platform sonrası/platforma alternatif olarak gösterilen âdemi merkezîyetçi, minimal çevreli siteler anlatılmakla birlikte bunların daha fazla işlenmesi, okuyucunun “nereye gideceğiz” tasvirini daha iyi yapabilmesi açısından faydalı olabilirdi. Bunlarla birlikte, kitap bir siyasi görüş fark etmeksizin herkesi ilgilendiren, tüm toplumu tehdit eden bir konuyu işlemesine rağmen liberter görüşleri sürekli eleştirmektedir. Platformların oluşum ve sürekliliğini liberter görüşlerin sonucu olarak gören kitap, konusu kucaklayıcı olmasına rağmen dili dolayısıyla ayrıştırıcı olmaktadır.

Sosyal medya şirketlerinin günümüzdeki ekonomik ve etki güçleri ile gerek akademik gerek sosyal hayattaki sosyal medya algısı düşünüldüğünde, kitabın getirdiği eleştiriler çok önemlidir. Platformların insanları nasıl dönüştürdüğünü ortaya koyması yönüyle de bir farkındalık oluşturma, harekete geçirme çabasındaki kitap güncel ve orijinal bir eser niteliğindedir. Kitap ağır bir dil içermemekte, internet ve sosyal bilimler hakkında temel kavram bilgisi olan; yaşadığı topluma farklı bir pencereden bakmak, internet ve sosyal medya konusunda fikir dünyasını geliştirmek isteyen herkesin okuyabileceği türdedir. Platformdan kaçışı meşru bir zemine oturtma çabasıyla birlikte sonrasının

dizaynında kaçış savlarına kıyasla biraz daha zayıf kalan kitap platform sonrası çalışmaların aralayıcısı olabilir.

Kaynakça

Fuchs, C. (2014). Social Media And The Public Sphere. *In Culture And Economy In The Age Of Social Media*, 12(1) DOI: 10.31269/triplec.v12i1.552 , 57-101.

Orwell, G.(1945). *You and the Atomic Bomb*, https://orwell.ru/library/articles/ABomb/english/e_abomb Erişim Tarihi: 30.06.2023.